

V tem je Minka pritekla na pokopališče. Ko je ugledala Ivana s solznimi očmi, je hipoma obstala sredi pokopališča. Šele ko se ji je Ivan nasmehnil, si je upala bliže. Obesila je na križ mal venec, spleten iz zelenja in nekaj cvetlic, populila z groba plevel in mej tem izpraševala Ivana o vsem, kar ji je ravno prišlo v njeno glavico. — Solnce je ta čas že tonilo za bližnjimi gorami, po grobeh so se jele plaziti dolge sence križev. Polagoma se je zmračilo, postalo je mržeče. Minka je stiskala cvetlicam čašice skupaj, da bi jim tako mraz ne mogel do živga. — V zvoniku sredi pokopališča je tedaj nekaj završalo, veliki zvon se je zamajal in zapel večerno avemarijo. Ivan in Minka sta umolknila... njiju ustnice so se gibale v tihi molitvi... Ivanu se je zdelo, da vidi in sliši poleg sebe moliti mater, kakor nekdanj, ko sta tako v večernem mraku skupno molila avemarijo. Mej molitvijo so mu zopet živo stopile v spomin zadnje materine besede... „Mati!“ se mu je skoro nehoté izvilo iz prsij. „Mati! izpolniti hočem vaše zadnje besede, izpolniti vse upe, ki ste jih v svoji materini ljubezni stavili v mene... Saj brez vas zame tu tako ni pravega domovja; kedar se snidem z vami, bom zopet — doma.“

In zvon je brnel dalje doli v mirni, tihi mrak.

Bogastvo in beda.

(Povest. — Spisal E. Lampe.)

(Konec.)

V.

Drugo jutro na vse zgodaj je bilo že prav živahno v tvornici. Delavci so se bili že zbrali od vseh strani in čakali zvonca, kateri jih je klical na skupno delo. Več dečkov je stalo v gneči na dvorišču in se šalilo; hoteli so porabiti prosti čas, zakaj mej delom je treba molčati.

„Kaj pa to? Gospod Stanič gre“, reče deček, ki je gledal proti vhodu.

„Saj res, kaj pa to poméni? Že dolgo ga ni bilo v tvornici“, pristavi drugi.

„Pa glejte, koga pelje“, oglasi se tretji. „Milček je, prevzetni Milček.“

„Bled je in objokane oči ima“, dé drugi, „to je čudno.“

„Še nikdar ni menda tako zgodaj vstal“, reče drug deček porogljivo, „morda mu je zaradi tega slabo.“

„Oblečen ni tako izborno, kakor drugekrati“, pristavi prvi.

Tu zazvoni k delu, in vsi gredó v tvornico.

Tudi Milčka pelje gospod Stanič za delavci. Tam so bili postavljeni velikanski stroji, ki so predli volno, a pri njih so stali delavci in jih ravnali. V tvornici se prede drugače, kakor doma pri kolovratu. Parna sila žene veli-

kanska kolesa, ta vrté stroje, da se gibljejo z veliko silo in hitrostjo. Delavec pa mora stati poleg vreten in paziti na niti, da vse prav tekó, in če se katera utrga, hitro jo mora zvezati, da gre vse v redu dalje. K takemu stroju postavi oče sina.

„Tukaj delaj! To je bil prostor onega dečka, kateremu si ti vzel za služek in dobro ime. Paznik ti bo pokazal, kako delaj.“

S temi besedami izroči gospod Stanič Milčka bradatemu možu, in si gre ogledat delo v drugih delih tvornice.

Milčka je bilo grozno sram. Vedno je mislil, da je vzvišen nad druge, da mu ni treba delati, ampak, da bo samo gospodoval; sedaj je pa stal mej drugimi dečki, ki so se poredno ozirali k njegovemu stroju, in si namežikovali, kadar je kaj skazil, da je moral paznik popraviti. Tako hudo mu je bilo, da je hotel že pobegniti, pa videl je očeta, in noge so mu zastale. Dolgo ni vedel, ali bi se jezil ali jokal, pa stroj je delal naglo, in paziti je moral s tako pozornostjo, da so mu za nekaj časa prešle zlobne misli. Tako je šlo nekaj ur. Milček je bil lačen; če bi bil doma, prinesla bi mu teta kaj gorkega, a tukaj je vse delalo naprej, vedno dalje do poldne, in potem po kratkem odmoru za jed do večera.

Truden in spehan je prišel Milček zvečer domov. Oče ga ni nagovoril, čakal je, da pride sin sam in prosi odpuščanja. Pa trma dečkova še ni bila premagana, zato je moral delati še drugi in tretji dan.

Ko se je tako malo privadil dela, začel je tudi opazovati druge delavce. Videl je, kako borno hrano so uživali, kako slabo so bili oblečeni, kako je marsikateri bolehen delal, le da si prisluži vsakdanjega kruha, in zasmilili so se mu delavci. Kdor trpi sam, zna šele ceniti trpljenje. Spomnil se je Tončka in očeta njegovega, in vest se mu je oglasila, da je storil veliko krivico. Za mojega očeta sta delala oba, mislil si je, in jaz sem ju pripravil ob službo, revščino trpita zaradi mojega zločina. Bog vé, ali imata kaj dela? Ali jima je oče povrnil krivico?

To vprašanje mu je bilo mučno. Ko je prišel zvečer domov, stopil je k očetu. Še jedenkrat ga je prijala jeza zaradi prestanega ponižanja, pa le za hip, premagal se je.

„Oče, ali ste sprejeli Tončka nazaj?“ dejal je mehko.

„Zakaj vprašaš?“ reče oče, ki se je takoj zveselil premembe v duši sinovi.

„Ne bodite hudi, oče, saj priznam krivdo“, reče Milček, in nasloni zardela lica na očetove prsi. „Nedolžen je, prosim vas, povrnite mu, kar sem zakrivil; meni pa odpustite!“

Ves srečen odvrne oče: „Da, odpustim ti, a le s tem pogojem, da si dobro zapomniš, kako težko se služi denar, in kako potrebno je delo. Jutri se začneš zopet učiti. Zjutraj pa boš nesel Murnikovim denar, katerega si zaslužil namestu njih, in jim rekel, da ostaneta oče in sin pri meni v delu.“

Ta večer je legel Milček vesel k počitku, saj je bil zopet miren, ker je imel čisto vest, in trden sklep, ravnati se po nauku, katerega je povzel iz te izkušnje.

VI.

Drugo jutro sta zgodaj stala oče in sin pri Murnikovih.

„Kaj bo, oče?“ vpraša Tonček. „Jaz ne vem, česa naj bi se lotil, da kaj zaslužim. Včeraj sem že povsodi vprašal, kjer sem upal, da me vsprejmejo, pa nikjer se ne dobi sedaj dela.“

„Dosti je po mestih revežev, dosti, kateri se potegujejo za košček kruha“, vzdihne oče. „Poskusiva, Bog bo že dal kaj. Danes morava dobiti stalno delo, drugače bomo stradali. Gospoda župnika ne moremo več nadlegovati, dosti je, da so nam preskrbeli hrane za te dni. Pojdi k gospodu Staniču prosit.“

„Bojim se, oče, ker so me takrat tako grdo odpravili.“

„Pa pojdem jaz; a težko, da bo kaj.“

Tako sta ugibala oče in sin ter premišljevala, kam bi se obrnila.

Pred vrati pa si je nekdo brisal črevlje, oziral se sem ter tja, stopil k durim, pa boječe odmaknil roko od kljuke. Po kratkem obotavljanju se je premagal ter potrkal na vrata in vstopil. Bil je Milček.

„Dobro jutro vam Bog daj“, pozdravi osuplo rodbino.

Tonček kar ni mogel verjeti svojim očem, da ga obiskuje isti Milček, kateri ga navadno ni niti pogledal. Oče Murnik pa se mu uljudno približa, vprašajoč ga, česa želi.

Milček si je bil sicer prej sestavil vse, kako bo govoril, a sedaj mu je bil jezik zavezan. V zadregi je uprl oči v tla in lahno zardel.

Tako so si stali trenutek molčé nasproti.

Tonček pa je porabil to priliko, da zatrdi svojo nedolžnost.

„Ali me imate še za tatu?“ vpraša Milčka.

„Ne, ne, ti si dobra, poštena duša“, izvilo se je Milčku iz prsij. Segel je v žep po denar, dal ga očetu, češ, to je zaslužek od zadnjih dnij.

„Pa saj nisva nič delala“, ugovarja ta.

„Le vzemite, moj oče vam to darujejo, ker se vama je zgodila krivica.“

„Kaj ne, da ste našli oni denar? Kje pa je bil? Kaj ne, da ga jaz nisem vzel?“ povpraševal je veselo Tonček.

„Našel se je, našel, pa kako, povedal ti bom drugič“, pravil je Milček; „sedaj vama pa moram povedati, da vaju oče precej sprejmejo nazaj v delo, če hočeta.“

Takoj sta bila pripravljena oče in sin. Tonček je stopil k postelji, veselo stisnil bolnici roko in vskliknil:

„Vidite, mati, vse je prav; nič se nisem lagal oni večer, ko sem vam obljubil, da bom že sam vse preskrbel.“

„Česar nisi preskrbel ti, to je pa ljubi Bog, kaj ne“, nasmehnila se je bolnica.

„Samo še zdravil za vas moram kupiti, potem sem izpolnil vse.“

„Za to bom pa jaz prosil svojega očeta“, oglasil se je Milček, kateremu se je vedno prijaznejše dozdevalo v borni koči. „In teta vam bodo poslali jedil. O, ko bi bil jaz vedel vse, bil bi vam že davnej pomagal.“

„Bog vas blagoslovi, mladi gospod“, dejala je bolnica ginjena, Milčku pa je veselo utripalo srce, da je razveselil revno družino.

„Pojdimo torej na delo v božjem imenu“, dejal je oče Murnik.

„Mati, z Bogom za ta čas, pa bodite zdravi, ko se vrnemo“, rekel je še Tooček, in šli so vsi trije skupaj.

* * *

Leto za letom je preteklo od tega dogodka. Milček in Tonček živita še. Prvi je prevzel tvornico po svojem očetu, ta pa je oskrbnik in vodja pri njem. Dobro se razumeta mej seboj in skrbita za dušni in telesni blagor delavcev, svoje otroke pa učita spoznavati to resnico:

„Ko bi bilo bogastvo usmiljeno, ne bi bila beda bridka.“

Sreča mladinskih let.

(Piše Fr. Kralj.)

VIII. S puško!

Mladina, posebno moška, se posebno veseli streljanja, in zato spada gotovo mej mladinsko srečo, da ima vsak ostro sabljico in puško risano! Kako pôlje dečku srce, ko mu zgovorni ded pripoveduje o turških bojih, o gromenju topov in streljanju pušk! Kako občuduje lovce in vojake, ki nosijo na ramah to smrtonosno orožje! Kako bi tudi sam rad poskusil, kako poka puška, kako se vzdiguje oblak dima! A mora imeti strah pred takim orožjem, ker prava puška ni za igro, ni za otroke.

Ko je malo odrastel, da je hodil na pašo s starejšim bratom, je tudi že streljal. Pri ognju je naredil kovaški meh, a zraven tudi oster kamen, na katerem je streljal z gorečim ogljem. To se pa tako vrši. Na koničast moker kamen se dene goreč ogelj, katerega potem še bolj razpiše. Ko je dovolj razpihan, udari z drugim kamenom po oglju, in glasen pok se razlega po pašniku.

Lepa je sicer ta igrice in zanimiv ta način pokanja, a pripraven ni. Zato se ga kmalu otrok naveliča. Njega veseli puška, ki bi imela vsaj podobno prave puške, če bi prav ne bila taka, kakor so vojaške ali lovske. Zato v jednomer nadleguje očeta, naj mu naredé puško. Ker se oče ne morejo iznebiti malega nadležneža, mu tudi izpolnijo vročo prošnjo in željo.

Tam za hišo raste košat bezgov grm že mnogo let. Sicer ga je škoda odrezati, ker bezeg je dober za marsikako bolezen, a z jedno vejo ne bo Bog vé kake škode. Zato jo odrežejo.

Mej dvema grčama je lepa dolga bezgova cev. Oče ostrgajo kožo in spravijo lepo stržen iz cevi. Tako je torej puškina cev gotova. Na jednem koncu naredé oče cevi zamašek iz trdega drenovega lesa, drugi zamašek se